

Sygn. akt III AUa 192/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Beata Górka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 r. w Szczecinie

sprawy E. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 stycznia 2014 r. sygn. akt IV U 1972/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 192/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 czerwca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił E. M. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, gdyż w ocenie organu rentowego ubezpieczona nie legitymuje się ustawowym stażem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu sporządzonym do decyzji organ rentowy podniósł, że ubezpieczona posiada staż pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jedynie w wymiarze 14 lat, 6 miesięcy i 17 dni. Okresami pracy w szczególnych warunkach są tylko te, w których praca w warunkach szczególnych wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wobec powyższego organ nie uwzględnił okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz okresów urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego czy służby wojskowej.

Ubezpieczona E. M. nie zgodziła się z powyższą decyzją organu rentowego i wniosła o jej zmianę poprzez przyznanie jej prawa do emerytury. Podniosła, że w okresie od dnia 5 lipca 1982 roku i nadal zatrudniona jest w (...) (obecnie ...) S.A. (...) Oddział Spółki w S.). W jej ocenie cały okres zatrudnienia winien być jej uwzględniony do pracy w warunkach szczególnych, a organ rentowy w sposób nieuprawniony traktuje okres nieskładkowy jako okres niewykonywania pracy w warunkach szczególnych, podczas gdy cały czas pozostawała ona w zatrudnieniu. Ubezpieczona podniosła, że wykonywała też pracę w gospodarstwie rolnym, co organ rentowy doliczył jej tylko do ogólnego stażu ubezpieczeniowego, podczas gdy w tym okresie wykonywała również pracę w warunkach szczególnych jako traktorzysta.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie domagał się jego oddalenia, powtarzając argumenty użyte w uzasadnieniu decyzji.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 16 stycznia 2014 roku oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

E. M. urodziła się (...). W okresie od 1 września 1973 roku do 31 sierpnia 1978 roku pracowała w gospodarstwie rolnym swoich rodziców w miejscowości K., gmina S., jednocześnie kontynuując naukę. Pomagała przy sianokosach, żniwach, młocce, wykopkach ziemniaków, jak też przy hodowli inwentarza żywego. Po ukończeniu technikum rolniczego, w okresie od 7 lipca 1979 roku do 30 czerwca 1982 roku była zatrudniona w Państwowym (...) D. na stanowisku stażysty, a później pracownika produkcji zwierzęcej.

Od 5 lipca 1982 roku i nadal E. M. zatrudniona jest w (...), gdzie wykonuje pracę w szczególnych warunkach. Obecnie jej pracodawcą jest (...) S.A. (...) Zakład Spółki w S., gdzie pracuje na stanowisku starszego odprawiacza pociągów. W trakcie zatrudnienia u tego pracodawcy ubezpieczona przebywała na urlopie wychowawczym w okresach: od 1 kwietnia 1987 roku do 4 sierpnia 1987 roku, od 3 marca 1989 roku do 28 lutego 1990 roku, od 1 września 1996 roku do 31 stycznia 1997 roku. Przed dniem 14 listopada 1991 roku nie przebywała na zwolnieniach lekarskich. W okresie od 14 listopada 1991 roku do 31 grudnia 1998 roku pobierała zasiłki chorobowe w okresach:

- od 01.07.1992 r. do 7.07.1992 r. – 7 dni;
- od 17.02.1993 r. do 25.02.1993 r. – 9 dni;
- od 20.12.1995 r. do 31.12.1995 r. – 12 dni;
- od 01.01.1996 r. do 12.01.1996 r. – 12 dni;
- od 15.03.1996 r. do 15.03.1996 r. – 1 dzień;
- od 01.04.1997 r. do 8.04.1997 r. – 8 dni;
- od 04.07.1997 r. do 10.07.1997 r. – 7 dni;
- od 11.05.1998 r. do 17.05.1998 r. – 7 dni;
- od 20.11.1998 r. do 29.10.1998 r. – 10 dni.

Łącznie ubezpieczona na zasiłkach chorobowych przebywała 2 miesiące i 13 dni.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku E. M. udokumentowała staż pracy w wymiarze 20 lat, z uwzględnieniem okresu pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze 6 miesięcy i 2 dni (okres uzupełniający). Ubezpieczona osiągnęła wiek emerytalny (55 lat) i nie jest członkiem OFE.

E. M. złożyła wniosek o emeryturę w dniu 23 maja 2013 roku. Jednakże Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 19 czerwca 2013 roku odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury uznając, że nie spełniła warunku posiadania 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie i wskazał na przepisy art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1140, ze zm.) - zwaną dalej ustawą emerytalną - oraz § 2 ust. 1, § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) - zwanego dalej „rozporządzeniem z 7 lutego 1983 roku”.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że stan faktyczny sprawy był bezsporny. Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie jest wyłącznie właściwa interpretacja przepisów prawa. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem ubezpieczonej, okresy przebywania na urloпах wychowawczych oraz pobierania przez nią zasiłków chorobowych po dniu 14 listopada 1991 roku winny być uwzględnione do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż w tym okresie pozostawała ona w zatrudnieniu. Organ rentowy odmawia zaliczenia tych okresów do pracy w warunkach szczególnych twierdząc, że pracą w warunkach szczególnych jest tylko okres efektywnego wykonywania tego rodzaju pracy, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Odnosząc się do twierdzeń obu stron, Sąd Okręgowy zauważył, że rację ma organ rentowy twierdząc, że okres przebywania na urlopie wychowawczym można uwzględnić wyłącznie w ogólnym stażu ubezpieczeniowym, co organ rentowy w sytuacji ubezpieczonej uczynił, ale okres ten nie stanowi okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W swoich rozważaniach sąd pierwszej instancji podkreślił, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że pracownik w czasie urlopu wychowawczego jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w szczególnych warunkach. Co więcej, w okresie urlopu wychowawczego pracownik jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w ogóle w celu umożliwienia pracownikowi sprawowania osobistej opieki nad małym dzieckiem. Brak więc podstaw do uwzględnienia jako pracy w warunkach szczególnych okresów korzystania przez ubezpieczoną z urloпów wychowawczych (od 1 kwietnia 1987 roku do 4 sierpnia 1987 roku, od 3 marca 1989 roku do 28 lutego 1990 roku, od 1 września 1996 roku do 31 stycznia 1997 roku), chociaż w okresach tych ubezpieczona pozostawała w stosunku zatrudnienia to faktycznie efektywnie pracy w szczególnych warunkach nie wykonywała.

Odnosząc się do drugiej z podnoszonych przez ubezpieczoną kwestii, tj. okresów pobierania przez nią zasiłków chorobowych po dniu 14 listopada 1991 roku a przed 31 grudnia 1998 roku, które również w jej ocenie winny być uwzględnione do stażu pracy w warunkach szczególnych, to Sąd Okręgowy również i tę argumentację uznał za chybioną. Wskazał, że zgodnie z obowiązującym od dnia 1 lipca 2004 roku przepisem art. 32 ust. 1a pkt 1) ustawy emerytalnej, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przepis ten jest jasny, czytelny i wyraźnie z niego wynika, że sporne okresy przebywania ubezpieczonej na zasiłkach chorobowych nie mogą zostać uwzględnione jako praca w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy podkreślił, że bez znaczenia jest przy tym data wejścia w życie tej niekorzystnej z punktu widzenia ubezpieczonej nowelizacji.

Nie uszło uwadze Sądu Okręgowego również i to, że nawet hipotetycznie oceniając ww. okresy pobierania zasiłków chorobowych odmiennie, to ubezpieczona w okresie od 15 listopada 1991 roku a przed 31 grudnia 1998 roku pobierała

powyższe świadczenia łącznie jedynie przez 2 miesiące i 13 dni, zaś w chwili obecnej w celu nabycia prawa do wnioskowanej emerytury brakuje jej stażu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze aż 5 miesięcy i 13 dni. Ponadto Sąd orzekający podniósł, że na wymiar stażu pracy ubezpieczonej w warunkach szczególnych w ogóle nie ma wpływu jej praca w gospodarstwie rolnym rodziców w charakterze traktorzysty. Bezsprzeczne jest bowiem, że prace te wykonywała w relacjach rodzinnych jako domownik rolnika, nie zaś w stosunku pracy.

Wobec dokonanych ustaleń Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożyła reprezentowana przez pełnomocnika E. M., wyrokowi zarzuciła:

- błędne ustalenia faktyczne będące podstawą rozstrzygnięcia, polegające na uznaniu, iż ubezpieczona nie posiada stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat;
- rażące naruszenie art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej poprzez jego błędną interpretację i nieuwzględnienie okresów urlopu macierzyńskiego i wychowawczego do stażu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się zarówno okres korzystania z urlopu wypoczynkowego jak i okresy przerwy spowodowane czasową niezdolnością do świadczenia pracy w związku z chorobą, porodem i korzystaniem z tego tytułu ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Wskazując na tak sformułowane zarzuty, ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie jej prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, oraz w każdym przypadku o zasądzenie na rzecz ubezpieczonej kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Organ rentowy nie ustosunkował się do treści apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny uznał, że ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy są prawidłowe. Sąd pierwszej instancji ustalając stan faktyczny oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Całość podjętych ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na pełną akceptację. Ustalenia faktyczne sądu orzekającego są prawidłowe i znajdują oparcie w materiale dowodowym. Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne. Nie ma więc konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, LEX nr 52761). Analiza akt postępowania w tej sprawie wskazuje, że nie wystąpiło w niej również naruszenie przepisów prawa materialnego, które zarzuca apelująca lub też które sąd drugiej instancji był zobowiązany wziąć pod uwagę z urzędu.

Na wstępie podkreślenia wymaga fakt, iż spór w sprawie toczy się o właściwą interpretację przepisów regulujących jak zaliczać okresy urlopów wychowawczych i pobierania zasiłków chorobowych do okresu pracy w warunkach szczególnych. Stan faktyczny w sprawie był zaś bezsporny.

Odnosząc się do zarzutu błędnych ustaleń faktycznych, sąd odwoławczy po ponownej analizie akt sprawy stwierdza, że Sąd Okręgowy wydając zaskarżony wyrok wyjaśnił wszystkie okoliczności istotne dla rozpoznania sprawy oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o wszechstronną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, której dokonał w granicach zasady swobodnej oceny dowodów, zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. Właściwie też zastosowywał przywołane przepisy prawne ustawy systemowej słusznie wywodząc, że do ustalania okresu pracy

ubezpieczonej w szczególnych warunkach nie należy uwzględniać okresów przebywania przez ubezpieczoną na urloпах wychowawczych i pobierania zasiłków chorobowych.

Słusznie bowiem Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z obowiązującym od dnia 1 lipca 2004 roku przepisem art. 32 ust. 1a pkt 1) ustawy emerytalnej, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przepis ten wprowadził istotną zmianę w dotychczasowym stanie prawnym, określając szczegółowo okresy, które nie są do niego wliczane, jak na przykład okresy niezdolności do pracy spowodowane chorobą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 roku I UK 154/05, LEX 272581). Regulacja zawarta w tym przepisie jest jasna i zrozumiała, przez co podnoszone przez ubezpieczoną zarzuty, iż okresy pobierania przez nią zasiłków chorobowych winny być wliczane do okresu pracy w warunkach szczególnych, jest oczywiście bezzasadny. Przepis ten odnosi się bowiem do okresów faktycznego niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie, niezależnie od tego, czy niewykonywanie pracy spowodowane było niezdolnością do pracy, czy też inną przyczyną i niezależnie od tego, czy okres, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie, stanowi okres składkowy, czy też okres nieskładkowy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 roku I UK 400/07, LEX 590316). Zgodzić można się więc jedynie z twierdzeniem, iż okresy te wliczają się bezspornie do ogólnego okresu zatrudnienia ubezpieczonej i należy je uwzględnić w obliczaniu okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Okręgowy w swoim uzasadnieniu powołał również orzecznictwo Sądu Najwyższego, które dotyczy kwestii uwzględniania spornych okresów przy ustalaniu okresu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach. Podkreślić należy, iż orzecznictwo w tym zakresie jest zbieżne, a jego przeanalizowanie prowadzi do stwierdzenia, że okresy sporne nie mogą być zaliczone jako okresy pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie bowiem z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2013 roku (I UK 561/12, LEX 1324260) wymóg okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze winien odnosić się do okresu faktycznego wykonywania takiej pracy, z pominięciem okresów wyłącznie formalnego pozostawania w zatrudnieniu, w których pracownik - zgodnie z treścią łączącego go z pracodawcą stosunku pracy - zajmuje stanowisko, z którym łączy się wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lecz w rzeczywistości pracy tej nie wykonuje, a tym samym nie jest narażony na uciążliwość związaną z warunkami lub charakterem pracy. Okres niewykonywania pracy nie wpływa zatem na szybszą utratę zdolności pracownika do zarobkowania. Skoro przez pracę w szczególnych warunkach rozumie się wykonywanie takiej pracy, a nie pozostawanie w stosunku pracy, to nie ma podstaw do zaliczenia urlopu wychowawczego do okresu pracy w szczególnych warunkach, skoro pracownik w czasie tego urlopu jest zwolniony z obowiązku świadczenia pracy w szczególnych warunkach. Nie można więc uznać, iż samo formalne pozostawanie przez ubezpieczoną w stosunku pracy daje podstawy do uwzględnienia tego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, musi ona bowiem być wykonywana faktycznie, a pracownik w tym czasie musi być narażony na szkodliwe warunki, w których pracę tę wykonuje. Chybionym okazał się podniesiony przez ubezpieczoną zarzut naruszenia art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Reasumując, bezzasadne okazały się również wszystkie podniesione w apelacji zarzuty, gdyż Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń, w oparciu

o posiadany materiał dowodowy i wyprowadził z niego należycie uzasadnione wnioski, które stały się podstawą do wydania orzeczenia bez potrzeby ich uzupełniania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, sąd pierwszej instancji wyjaśnił w toku procesu wszystkie istotne okoliczności i przyjął właściwą podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia.

Ubezpieczona nie wykazała co najmniej 15 letniego stażu pracy w szczególnych warunkach pracy, świadczonej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie został zatem spełniony warunek § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku, co słusznie skutkowało odmową przyznania ubezpieczonej emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wobec braku wykazania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie bowiem z § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są

okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Mając na uwadze przedstawioną argumentację Sąd Apelacyjny nie podzielił argumentacji zarzutów podniesionych w apelacji i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSO del. Beata Górka